

SECTION I. THEORY OF LANGUAGE

Khrystyna Shchepanska

УДК 81'42:[821.161.2-1.09"18":7.045]

**FROM THE ARCHETYPE ORIGINAL IMAGE TO THE FUNCTIONAL
LANGUAGE IMAGE (BASED ON THE VERBAL IMAGE OF HEART IN THE
UKRAINIAN POETIC DISCOURSE OF THE XIXth CENTURY)**

Cognitive-communicative mechanisms of the forming of "heart as an inner human" microimage in the sense structure of the verbal image of heart in the Ukrainian poetic discourse of the XIXth century were analyzed in the article. The algorithm of the description of general mechanism of image formation was offered. The archetype background of microimage was determined, pre-conceptual (perceptible) and base conceptual signs, which had been underlain the proper inner form image, were emerged. Metaphorical images, which have been embodied on a base of the inner form image conceptual signs, were analyzed. The basic functions of the microimage in analyzable poetic discourse were determined.

Keywords: archetype original image, functional language image (verbal image), inner form image, microimage, sensory image.

The concept of *imagery* is very important in cognitive linguistics. It is used by such leading researchers in the industry of cognitive linguistics, as R. Langacker, G. Lakoff, W. Kroft, N. Arutyunova, N. Alefirenko, Y. Karaulov, B. Gasparov, V. Kononenko, T. Vil'chinska. The interest to the problem of *imagery* in the cognitive linguistics researches is justified, because "image" is a psychological category which plays an important role in cognitive processes. Cognition begins with the formation of *image*, and a linguistic sign comes forward the mean of its name [Елисеєва 2006: 101]. Image is a "base, on which symbol and sign is built above" [Арутюнова 1999: 310; Алефиренко 2005:115]. A basic difference between languages, after R. Langacker, is that they "code the same conceptual structure by means of substantially different *images*" [Langacker 2002: 109].

The certain vectors of the definition of term "image" are outlined in the cognitive linguistics tradition of its interpretation. They determine the definition limits of this concept by a triad "sensory image" – "mental image" – "language image". This triad reflects the peculiarities of cognitive transformation of the perceptible experience data in the human consciousness or in other words reproduces the stages of the verbalization of the image component of a concept. However notion width of the term of *image* is not limited by this triad. For example, as a constituent of concept, *image* comes forward its fundamental principle, that grounds to talk about *original image* as an embryo of the concept, as the last mentioned notion based on "the collective irresponsible, archetype" [Кононенко 2004: 6]. De autre part, formation of the conceptual structure is related to the integration of different conceptual signs in the integrity, which can be defined as *an inner form image* [Белехова 2002: 157]. Consequently, the notions *archetype original image* and *inner form image* supplement concept width of the term of *image*. It talks about the notion resourcefulness and multivalence of the analyzable category that can complicate the linguistic analysis of the concrete language images.

Different linguists, in particular, R. Langacker [Langacker 2002], N. Alefirenko [Алефиренко 2005:115], N. Arutyunova [Арутюнова 1999: 310], L. Belehova [Белехова 2002: 157] specify on the differences between the notions of *sensory image*, *language image*, *mental image*, however the problem of stage-by-stage forming and functioning of *image* in the aspect of its multilevel linguistic presentation remains not resolved.

As *an image* is a category, which better in all proves in the poetic discourse (it allows to explicate different forms of *image* (perceptible (pre-conceptual), conceptual, verbal)), we will make an attempt to analyze the stages of the verbalization of the concrete poetic image, namely *heart as an inner human* microimage in the sense structure of the language image of *heart* in the Ukrainian poetic discourse of the XIXth century.

The **purpose** of our investigation is to describe the mechanism of forming of the *heart as an inner human* microimage in the sense structure of the verbal image of *heart* in the Ukrainian poetic discourse of the XIXth century (from the archetype original image to the functional unit of the communicative-pragmatic level). It foresees the resolving of such **tasks**: 1) to develop the algorithm of the description of mechanism of the verbal image forming; 2) to define the archetype, which entailed the differentiation of the analyzable sense (microimage); 3) to find out pre-conceptual (perceptible) and conceptual signs, forming the background of the inner form image *heart is a human*; 4) to describe the basic metaphorical images, embodying on the base of the inner form image conceptual signs; 5) to define the basic functions of the *heart is an inner human* microimage in the analyzable poetic discourse.

The first stage of the image forming is its differentiation in the collective irresponsible by the formation of archetype. The archetype is a pre-knowledge or a priori knowledge, which is necessary for an origin of any verbal image. After K. Yung, the system "archetype/ archetype image" operates as the background of the image of reality designing. It is based on the understanding of human's psychics as an element of the collective irresponsible, which reflects in the human's consciousness through sleeps, myths and legends by archetype images [Юнг 1991]. Archetypes provide people's understanding of the world, "the internal unity and intercommunication of the culture", forming "general a priori psychical and behavior programs" [Іващенко 2006: 69].

The sensory image, unlike the archetype image, which is the collective pre-knowledge, is a reflection of the real objects in the human consciousness formed in the process of cognition [Алефиренко 2005: 115]. It arises up as a result of mastering of the object's quality features by the man's sense-organs. A basic source of such image is a visual perception, "although it combines the information, coming from different channels of human connection with the world" [Арутюнова 1999: 315].

The formed sensory image of the object transforms in the proper language image, which is the visual perception of the subject world, embodied in the verbal form [Алефиренко 2005: 115]. As N. Alefirenko marks, the difference between the language image and the sensory image is in their nature: "we can see the first only by the internal sight, and the second is a reflection of a real object in our consciousness" [Алефиренко 2005: 115]. In a relation "world-image-sense", in which N. Arutyunova characterizes the category of *image*, a sensory image is more near to the world, and a language image is more near to the sense [Арутюнова 1999: 314].

And, finally, the *mental imagery* as the highest level of the subject reality mapping is the most abstract category. V. Ivashchenko uses a term "mental image" in the value of "reflection", "psychic", in which it is interpreted as a synonym to the notion of "concept". As the researcher marks, the formation of the mental images is related to the "process of the information coding" [Іващенко 2008: 37]. It is a unit of knowledge, achieved by the cognitive processing of data, that is by "the transformation of the sensory image structures in the different abstractions" [Іващенко 2008: 39]. Mental images "are not mental pictures in the sense of providing a veridical copy of what has been perceived" [Gibbs, Colston 2006: 248]. They are the result of cognitive treatment of the objects sensory images, that is why unlike the last, based on the perceptive experience, mental images are the reflection of reflection, whether the image of image. As L. Ivashchenko marks, mental image is not a form ideal maintenance is laid in, "it is a semantic, or internal form of reality as certain method of its ideal, psychical organization" [Іващенко 2006: 57]. In accordance with such conception, the notion of *mental image* approaches the notion of *inner form image*, which is used in the research of L. Belekhova in the sense of the conceptual side of verbal image. The *inner*

form image as an aggregate of the conceptual signs-stimuli contains the embryos of senses, which are opened out in the verbal image.

Consequently, the verbalization of the image component of the concept can be understood as a process, foreseeing the transformation of the sensory image in the language image with the subsequent forming of mental image. De autre part, the process of the linguistic materialization of image can be interpreted as having the formation of language image as its finishing stage. It's based on the understanding of verbal image as the mentally-linguistic unit, including mental or inner form image and its verbally-sign embodiment (B. Gasparov, Y. Karaulov) and on the determination of the language image as the basic unit of the linguistic picture of the world. According to L. Belekhova opinion, verbal image integrates sensory and conceptual (inner form) images [Белехова 2002: 147]. For these reasons we treat the language image as a mentally-linguistic unit, having the long duration process of forming: from an origin of archetype image to the functioning as a difficult communicative unit in the text. After the terminology of Y. Karaulov, an «unverbal title» (sensory image, putting aside in the psychic of the recipient) transforms in the author's consciousness in «more difficult image», which acquires a symbolic generalization (*inner form image*) and then transforms in the text [Караулов 1987: 190], the basic unit of which is a *language image*.

Consequently, the algorithm of description of the cognitive mechanism of the verbal image forming can be written down in such a way (succession): the original image (archetype, pre-knowledge) → myth (knowledge, described in the form of the sensory images) → inner form image → logos (knowledge, described in the form of verbal images). We will make an attempt to apply it to the analysis of the microimage *heart is an inner human*.

The semantic filling (content) of the verbal image of heart in the Ukrainian poetic discourse of the XIXth century is rich and resourceful, however there are microimages, which better than other pass the character of its comprehension in our linguistic culture. The microimage *heart is an internal human* belongs to them.

Pre-conceptual basis of this image is archetypes of *Ego* and *Shade*. *Ego* as one of the central archetypes of personality, which integrates the all sides of the human psychical life at the level of individual presentations [Юнг 1991], is the original image of internal Me. It is the archetype of man's identity to itself. Being the abstract essence of the collective irresponsible, it embodies in concrete images depending on the self-identification of separate man or people on the whole. For example, formula "I am what my ideas are" determines the image of *Ego as a Mind*, while formula "I am what my feelings are" approaches *Ego to the sphere of Emotion*. Self-identification of the lyric characters in the Ukrainian poetic discourse of the XIXth century can be described by the second formula. The archetype of *Ego* embodies in the image of *heart*, forming the microimage *heart is an inner human* in its semantic structure: *Легко сказати; та замість того Звернемось краще до себе, Щоб запитатись у серця свого: Як рятуватись від тебе?* (Грабовський 1959: 389).

The archetype of *Shade* as such, that forms the "shadow" side of personality and includes tendencies, desires, experiences, which man tries to deny or hide on certain reason [Юнг 1991], forms the original image of internal Non-Me. It is the archetype of denial of man in a man. Unlike the embodiment of *Ego*, which is related to the self-identification, the archetype of *Shade* realizes through self-renunciation, that is why in the first case the original image *my heart is me* forms, and in the second case – the original image *my heart is my shade*. In the analyzable poetic discourse the archetype of *Shade* shows up in those contexts, where *heart* comes forward the internal beginning of man, intimately continuous with sinful senses, human aims to hide, or it characterizes as the internal state, which lyric hero does not want to discover: *Куди, каже, хилить доля, Туди й треба гнуться, – Гнуться мовчки, усміхатся, Щоб люди не знали, Що на серці заховано, Щоб не привітали* (Шевченко 1985: 76); *Усміхнися, моє серце, Тихесенько-тихо, Щоб ніхто і не побачив...* (Шевченко 1985: 408); *Одкрив би я своє серце, Та нікому, та нікому. Цвіте воно, як Божий рай, Потай миру, потай миру... Ой серденько закритее, Тихий раю,*

тихий раю! Ніхто тебе не нівечить, Бо не знає, бо не знає. Цвіти ж собі, живи собі Самотою, самотою. Втішай себе солодкою Дрімотою, дрімотою... (Куліш 1994: 268); *Так нащо ж мені і серце, На лиху годину? А воно не мертво в мене, Трепетється в грудях, Тільки нишком, все боїться Говорить при людях...* (Афанасьєв-Чужбинський 1972: 61).

The original images of personality (Ego and Shade) defines the semantic scopes of the microimage *heart is a human*, but pre-conceptual signs, underling the proper inner form image, forms on the level of the sensory contemplation of reality. The main pre-conceptual sign of the analyzable image is an "interior" [ЕСУМ 2006: 222] as an immersion in itself, self-comprehension. It is the basis of the primary anthropomorphous sensory images *heart is a sight* and *heart is a hearing, sense*. Modern researchers (in particular, Y. Karaulov, V. Ivashchenko) bind sensory images above all things to five basic feelings (visual, auditory, olfactory, haptic and taste). They are the emotional stimuli for the formation of the proper senses. Visual and auditory senses are the most actual sensory images for the microimage *heart is a man* in the Ukrainian poetic discourse of the XIXth century.

As an anthropomorphous sign the *internal sight* characterizes analyzable microimage by predicates *to see* and *to look*: *Любо та гарно, милеє серце, Тут нам укупі сидіти, За руки взявшись, серцем, очима В божеє небо глядіти* (Костомаров 1990: 91); *Дай мені на тебе серцем Праведним дивитись Образом твоїм небесним Тільки веселитись!* (Куліш 1994: 134); *Я Грицеву душу Своїм серцем бачу* (Куліш 1989: 67); *"Уся Україна, мій сину... Уся вона пишна, дитино, Як в небі у Господа рай! І я хоч не бачу очима Того, що видющих втіша, За те моє серденько бачить, За те моя бачить душа!"* (Кононенко 1908: 52).

Pre-conceptual sign *to hear, to feel* forms the anthropomorphous sensory image *heart is an internal hearing (feeling)*: *Віщує козаче. Чує серце, та не скаже, Яке лихо буде* (Шевченко 1985: 98); *А я кажу своїй долі: "Тебе не шаную, Бо смерть моя ходить близько, Я серденьком чую..."* (Афанасьєв-Чужбинський 1972: 47); *Ми серцем чуєм вопль розлуки, Ми серцем чуєм серця глас* (Куліш 1994: 322).

Except for the pre-conceptual sensory signs inner form image *heart is a man* is formed by signs, arising on the basis of comprehension of the category of *heart* through the base concepts of *object* and *subject*, which represent the objective-subject relation in the semantic structure of analyzable image: **1) heart as an object of action:** *І од того святого слова Чудне щось діється мені: Та мова серце оживляє, Його чимсь любим напува, З душею тихо розмовляє...* (Кононенко 1908: 26); *Гаразд! Моя совість вішається моєму серцю на шию і говорить мені премудро: "Мій чесний друже, Ланселоте, ти ж син чесного батька"* (Франко 1978: 385); **2) heart as a subject of action:** *Де ж ті люде, де ж ті добрі, Що серце збиралось З ними жити, їх любити?* (Шевченко 1985: 35); *І кожде серце ревне заплакало, Бо вже неволі стерпіти не може* (Федькович 1896: 88).

Consequently, the inner form image *heart is a man* is formed by the pre-conceptual sensory signs of action (to see, to look, to hear, to feel) and by the conceptual signs of state, which is represented by the objective-subject relation.

The following stage is verbalization of the microimage by an anthropomorphous metaphor, which entails its semantic differentiation. Two basic semantic centers are formed in the microimage sense structure as a result of such process: *heart is a biological essence* (semantic primitives *to live, to eat, to get dressed, to want, to feel*) and *heart is a spiritual essence* (semantic primitives *to love, to trust, to unite spiritually with God*). The first semantic center is formed by such specialized senses: **1) heart as a separate life:** *О Україно, рач простити, – Не можна серцю тутки жити, То най навіки тя покине, Най тутки трісне, тутки гине!* (Федькович 1896: 35); **2) heart as a thirsty or hungry being:** *І багато безталанних Панна зустрічала І у серце зіллющії чари проливала. І моє криваве серце Скропила сльозою, – Напоїла зіллющою Живою водою* (Куліш 1994: 358); *Є чим серце наситити Молоде, безодне, Є чим віки наповати Молодецьку гадку* (Федькович 1896: 113); *І словами ніжно, Сходняя дівчино, Годувала серце, Як млеком і медом* (Костомаров 1990: 157); *Моя ти зоренько святая!..*

Світи на мене і огрій, І оживи моє побите Убоге серце, неукрите, голодне (Шевченко 1985: 536); **3) heart as a bare or dressed being:** *Та де ж нам тую матір взяти? Ми серцем голі догола! Раби з кокардою на лобі!* (Шевченко 2001: 1604); *А яка-ж то шата, що ти груди криє? – Така, як моя доля, що лице ми миє: Тісна на моє серце і тісна на душу; Бо моє серце, братя, сардаком ся крило, Під бланев ся кохало, під ременем било...* (Федькович 1896: 36); **4) heart as an essence, able to think:** *«Не творю: передо мною Всемогучий сяє. Серце й розум пресвятою думкою сповняє* (Куліш 1994: 181); **5) heart as a possible essence:** *Скажи мені правду, мій добрий козаче, Що діяти серцю, коли заболить, Як серце застогне, і гірко заплаче, І дуже без щастя воно защемить?* (Афанасьєв-Чужбинський 1972: 251); **6) heart as a desire:** *Пробувала. Не спіяли, – Що багло серденько* (Федькович 1896: 420).

The second semantic center is determined by such specialized senses: **1) heart as a being, able to love:** *Не так серце любить, щоб з ким поділитися, Не так воно хоче, як Бог нам дає, Воно жить не хоче, не хоче журиться. "Журись", – каже думка, жалю завдає* (Шевченко 1985: 16); **2) heart as a being, able to trust:** *Всім серцем вірую в істочник битія, Де в Бозі зачалась душа свята твоя* (Куліш 1994: 496); **3) heart as a being, which spiritually unites with God:** *То серце по волі з Богом розмовля, То серце щебече господню славу, А думка край світа на хмарі гуля* (Шевченко 1985: 54).

And, finally, the last stage of the microimage forming is its plugging in the artistic triangle AUTHOR – TEXT – READER, which determines the functional loading of this image within the frame of vocal acts, for which it is a communicative stimulus. In the Ukrainian poetry of the XIXth century such vocal acts are opened out on two levels of the communicative co-operation: psychological (as the conversation with the internal Ego); artistically-metaphorical (as the intercourse with the metaphorical image of Ego).

At the psychological level of the communicative co-operation vocal acts have different forms of expression: the form of lyric character monologue, where the internal Ego comes forward an addressee: *Серце моє трудне, Чого ти бажаєш, що в тебе болить? Чи пити, чи їсти, чи спатоньки хочеш? Засни, моє серце, навіки засни...* (Шевченко 1985: 222); *І серце жде чогось. Болить, Болить, і плаче, і не спить, Мов негодована дитина. Лихої, тяжкої години, Мабуть, ти ждеш?* (Шевченко 1985: 534); the form of the lyric character dialog with its Ego (heart): *Скажи, віще серце, чи скоро світ буде?» – «Ой скоро світ буде»* (Куліш 1994: 266); *Чого, серце, ти сумуєш, Чого ниєш-заниваєш? Чи ти нове горе чуєш, Чи давнєє споминаєш? "Ой хоть чую – не боюся: Я кривцею розіллюся, Розіллюсь по ріднім краю Од Есмані до Дунаю..."* (Куліш 1989: 52-53); the form of the monologue of heart as *an internal man*: *"Не для хвалебности жило Те серце, повне благородства, Над себезнайством превосходства "І хочу й мушу в світі жить, Щоб житні ближнього служить!"* Такий завіт воно держало Від Господа, владики Сил... (Куліш 1994: 355).

Artistically-metaphorical level of the communicative co-operation is based on the unrolling of vocal acts from the certain metaphorical images of *heart*. An original image "my heart is my Ego" acquires concrete sensory forms of expression: *heart is a creature, heart is an object, heart is an element, heart is a sound* et al. Such communicative acts are the lyric hero dialogs with its Ego, incarnate in certain sensory image. For example, a lyric hero likens the Ego both to the cuckoo (an area of imposition is voice image: periodic heart knocking and periodic cuckoo forging) or to the swan (an area of imposition is a linguistic cultural experience: a swan song as the last song and a parting song of lyric hero in a pair with its heart): *Вспокій ся, серце, – таже ти казало, Що як-бись братну душу де здибало, То вже ні раз бись більше не боліло, То вже бись тільки світом не гуділо Як та зозулька, що на весні кує: Де кукун братчик, що мене не чує!? – Будь тихо, серце, будь, най нагадаю Ту думку красну, нути тії милі О Добушеви, а як відсьпіваю Загинем разом на єго могилі Як ті лебеді, що лиш раз їх чути, потому гинуть, бо не можуть бути* (Федькович 1896: 21).

The functional loading of the microimage *heart is a man* within the limits of concrete artistic communicative act, depends on the nature of the last. The most widespread in the investigated poetic discourse are expressive acts and directives. Within the limits of the first, analyzable image fulfills the same name (expressive) function, which shows up in its ability to pass the lyric hero psychological state. For example: **Чого, серце, ти сумуєш, Чого ниєш-заниваєш? Чи ти нове горе чуєш, Чи давнєє споминаєш?** (Куліш 1989: 52-53); **Знов захмарилось високе, І велике, і страшне... Кволе, в світі одинокє Знов запитує мене: "Чи ти встоїш проти доли В гордих старощах твоїх? Чи – не буде вже ніколи Днів мені тихих, ясних?" Серце кволе, тихомирне! Ми з тобою знаєм світ, Творимо тиранства хирне Від Німвродових ще літ** (Куліш 1994: 499).

The basic function of the analyzable image within the directives is *a function of exchange*. The microimage *heart is a man* exchange an addressee, from whom a sender (lyric hero) requires a certain action. For example: **Та чого-ж я плачу? Тихо, серце, тихо моє! Є і в мене крила** (Федькович 1896: 109); **Усміхнися, моє серце, Тихесенько-тихо, Щоб ніхто і не побачив...** (Шевченко 1985: 408); **Ой закрійтесь, ясні очі, лягай, серце, спати: Ще нам Спаса не родила пречистая мати** (Куліш 1: 351); **Тихо, серце! Бач, широко Виринає світла око! Глянь, о, глянь, уже й над нами Відчинились неба брами!** (Франко 1914: 45).

There are also communicative acts of the mixed type, predetermining the combining of the functions of analyzable microimage, for example, directive (order, requirement) combines with the representation (prediction): **Ой серденько, серденько, Чого ж тобі тяженько? Канони грають, кулі засьпівають, Най ти буде радненько... Буде, буде радненько, Буде ранораненько Сонце сходити, перестанеш жити, Гуляй, гуляй, серденько!** (Федькович 1896: 8); act of expression (expression of the psychological state) combines with directive: **Серце моє трудне, Чого ти бажаєш, що в тебе болить? Чи пити, чи їсти, чи спатоньки хочеш? Засни, моє серце, навіки засни...** (Шевченко 1985: 222); directives interlaces with the act of expression: **То ж тихонько, серце, струни, При зорницях, в світлі луни Можна трошки потужити, Лиш би брата не збудити** (Федькович 1896: 43), etc. In the first example microimage *heart is an internal man* executes three functions: *expressive* (expression of the psychological state of the lyric hero: depression, sadness); *function of exchange* (exchange an addressee to whom the lyric hero speaks with a requirement to be glad, to have fun); *function of prognostication* (forecasts the death of the lyric hero: if *heart will leave off to live*, a lyric hero will die). In the second example it fulfills four functions: *expressive* (expresses the state of heartfelt alarm and pain); *function of exchange* (exchange an addressee from whom a lyric hero requires to fall asleep (to die)); *symbolic* (eternal sleep of *heart* symbolizes death of lyric hero); *artistically-metaphorical* (image of *heart* approaches the image of *child*), and in the third example, as well as in the first, analyzable microimage carries out three functions: *expressive* (expresses the state of melancholy and sorrow); *function of exchange* (exchange an addressee from whom a lyric hero requires to be quiet); *artistically-metaphorical* (*heart* appears in the image of *strings of the musical instrument*).

An analysis of the functional loading of the microimage *heart as an internal man* in the investigated discourse confirms its influence on the pragmatic orientation of the communicative act (expression, imperativeness, representation et al). This microimage determines the semantic loading of the vocal act (every artistic communicative act is based on the separate psychological or metaphorical image, incarnate in the concrete sensory form).

Consequently, forming of the poetic microimage, embodying the separate sense of the general verbal image, is a difficult, multistage process, including the differentiation of the sense from the archetype original image, integration of the pre-conceptual sensory signs and base conceptual features within the inner form image, development of these signs in the metaphorical images and, finally, functioning as a difficult communicative unit in the artistic text. Analysis of the conceptual becoming of the microimage *heart is a man* allows explicate only one part of the integral verbal image of *heart* in the Ukrainian poetic discourse of the XIXth century. The

perspective of the research is in the description of the cognitive-communicative mechanisms of the forming of microimages, embodying all other senses of the investigated language image, in particular microimages *heart is an element* and *heart is a source*.

References

- Алефиренко 2005: Алефиренко, Н.Ф. Спорные проблемы семантики : Монография [Текст] / Н. Ф. Алефиренко. – М., 2005. – 326 с.
- Арутюнова 1999: Арутюнова, Н.Д. Язык и мир человека. – 2-е изд., испр. [Текст] / Н. Д. Арутюнова. – М. : «Языки русской культуры», 1999. – 896 с.
- Белехова 2002: Белехова, Л.І. Словесний поетичний образ в історико-типологічній перспективі : лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі американської поезії) : Монографія [Текст] / Л. І. Белехова. – Херсон, 2002. – 368 с.
- ЕСУМ 2006: Етимологічний словник української мови : У 7-ми т. – Т. 5 / [уклад. Р. В. Болдирев та ін.]. – К., 2006. – 704 с.
- Елисеєва 2006: Елисеєва, О.В. Замещающая функция символа как критерий выделения символического наполнения концептов [Текст] / О. В. Елисеєва // Общественные и гуманитарные науки. – М., 2006. – С. 100-104.
- Іващенко 2006: Іващенко, В.Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецтвознавчої термінології) : Монографія [Текст] / В. Л. Іващенко. – К., 2006. – 328 с.
- Караулов 1987: Караулов, Ю.Н. Русский язык и языковая личность [Текст] / Ю. Н. Караулов. – М., 1987. – 262 с.
- Кононенко 2004: Кононенко, В.І. Концепти українського дискурсу [Текст] / В. І. Кононенко. – Київ – Івано-Франківськ, 2004. – 248 с.
- Юнг 1991: Юнг, К.Г. Библиотека странника. Архетип и символ [Текст] / К. Г. Юнг. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://www.wanderer.org.ua/book/psy/jung/arch_sym.htm. – Название с экрана.
- Gibbs, Colston 2006: Gibbs, R., Colston, H. The cognitive psychological reality of image schemas and their transformations [Text] / R. Gibbs, H. Colston // Cognitive linguistics : Basic readings. – Oxford : Oxford University Press, 2006. – Pp. 239-268
- Langacker 2002: Langacker, R. Concept, Image and Symbol : The cognitive basis of grammar [Text] / R. Langacker. – Berlin – New York : Mouton de Gruyter, 2002. – 395 pp.

Sources and Abbreviations

- Афанасьєв-Чужбинський 1972: Афанасьєв-Чужбинський, О. Поезії [Текст] / О. Афанасьєв-Чужбинський / [вступ. ст. М. П. Гнатюка ; упоряд. текстів та приміт. П. П. Ротача]. – К. : Радянський письменник, 1972. – 222 с.
- Грабовський 1959: Грабовський, П. Зібрання творів : у 3-х томах. – Т. 1 [Текст] / П. Грабовський. – К., 1959. – 686 с.
- Кононенко 1908: Кононенко, М.С. Струна. Поезії 1883-1908 [Текст] / М. С. Кононенко. – К. : Ранок, 1908. – 64 с.
- Костомаров 1990: Костомаров, М.І. Твори : В 2 т. – Т. 1 : Поезії ; Драми ; Оповідання [Текст] / [упоряд., авт. передм. та приміт. В. Л. Смілянська] / М. І. Костомаров. – К. : Дніпро, 1990. – 538 с.
- Куліш 1994: Куліш, П.О. Твори : В 2 т. – Т. 1. Прозові твори. Поетичні твори. Переспіви та переклади [Текст] / П. О. Куліш. – К. : Наукова думка, 1994. – 752 с.
- Куліш 1994: Куліш, П.О. Твори : В 2 т. – Т. 2. Поеми. Драматичні твори [Текст] / П. О. Куліш. – К. : Наукова думка, 1994. – 768 с.
- Куліш 1989: Куліш, П.О. Твори : В 2 т. – Т. 1. Поезія [Текст] / П. О. Куліш / [упоряд. М. Л. Гончарук]. – К. : Дніпро, 1989. – 654 с.

Куліш 1994: Куліш, П.О. Твори : В 2 т. – Т. 1. Поезії епічні і ліричні. Пізніші поезії [Текст] / П. О. Куліш. – К., 1994. – 559 с.

Федькович 1896: Федькович, О.Ю. Твори. – Т. 1. Поезії [Текст] / О. Ю. Федькович / [впорядк. В. Щурат]. – Чернівці, 1896. – 128 с.

Франко 1978: Франко, І. Зібрання творів : у 50 т. – Т. 12. Переклади та переспіви [Текст] / І. Франко. – К. : Наукова думка, 1978. – 726 с.

Франко 1914: Франко, І. Из літ моєї молодости : Збірка поезій п'ятиліття 1874-1878 [Текст] / І. Франко. – Львів, 1914. – 124 с.

Шевченко 1985: Шевченко, Т.Г. Кобзар [Текст] / [вступ. ст. О. Гончара ; приміт. Л. Кодацької] / Т. Г. Шевченко. – К. : Дніпро, 1985. – 640 с.

Шевченко 2001: Конкорданція поетичних творів Тараса Шевченка / [ред. і упоряд. О. Ільницького, Ю. Гавриша]. – Т. 3: Shevchenko Scientific Society. – New York, 2001. – 2502 pp.

У статті проаналізовано когнітивно-комунікативні механізми формування мікрообразу «серце – внутрішня людина» у структурі слова-образу серця українського поетичного дискурсу XIX століття. Запропоновано алгоритм опису загального механізму утворення образу. Визначено архетипне підґрунтя мікрообразу, виявлено передконцептуальні (предметно-чуттєві) та базові концептуальні ознаки, які лягли в основу відповідного внутрішньоформного образу. Проаналізовано метафоричні образи, що об'єктивувались на базі внутрішньоформних концептуальних ознак. Визначено основні функції мікрообразу в аналізованому поетичному дискурсі.

Ключові слова: архетипний першообраз, внутрішньоформний образ, мікрообраз, функціональний мовний образ (слово-образ), чуттєвий образ.

Available 29 September 2013.

Natalia Yasakova

УДК 81' 366.56 (045)

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МОВНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ СЕМАНТИКИ ПЕРСОНАЛЬНОСТІ

The article sets out to provide the initial positions of the complex linguistic analyses of the semantic category of personality. It outlines the interpretation model for personality language semantics representation study in Ukrainian language.

Keywords: semantic category, conceptual category, personality, semantic invariant, functional variant.

Унаслідок поліфонічності сучасної граматичної науки вивчення мовних явищ вимагає виваженого формування і аргументованого обґрунтування теоретичних засад дослідження з урахуванням здобутків численних наукових праць, виконаних не тільки в межах відмінних підходів, але й різних галузей знань. Визначення напрямку та способу лінгвістичного аналізу залежить насамперед від чіткого формулювання базових понять лінгвістичної теорії, що особливо важливо при вивченні категорії персональності. Це не тільки зумовить її всебічне осягнення, а й сприятиме усуненню наявної сьогодні термінологічної плутанини. У сучасних лінгвістичних дослідженнях бачимо різне розуміння персональності, спроби кваліфікації цього мовного феномену як поняттєвої, семантичної, функційно-семантичної, граматичної категорії, функційно-семантичного поля. [Бондарко 1971: 48; Борщ 1973: 54; Дроботенко 2011: 103; Кितिця 2001; Плющ 2011]. Така термінологічна неузгодженість спричинена не тільки недостатнім вивченням власне персональності, але й відмінністю методологічних основ дослідження мовних явищ.